

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy óra 4.— pengő
Negyedévre 10.80 pengő
Félévre 21.60 pengő

Egyes szám ára

Budapesten, vidéken és a pályaudvarokon 16 fillér
Ünnepnapokon 24 fillér
Vasárnap . . . 32 fillér

PESTI NAPILÓ

SZERKESZTŐSÉG:

Rákóczi út 54. szám.
KIADÓHIVATAL:
Erzsébet körút 18—20. sz.
TELEFÓN:
József 455—50-tól 56-ig,
József 464—18, J. 464—19,
Szerkesztőség Bécsben
L. Kohlmarkt 7.

„IBUSz . . . redibis!”

Irta: GAAL GASTON

IBUSz visszatérsz! . . . Visszatérsz még sokszor, mert vannak ügyek, melyek — hazajáró lelkeként — következetesen s állandóan visszajárnak . . . akármint vélekednek is róluk azok, akik ezeket az állam nevében intézték; s bárhogy hiszik is, hogy a közmorál szempontjából éppen nem megnyugtató elintézés móddal és altruistának sehogyan sem nevezhető személyi elhelyezkedésekkel, ezeket az ügyeket véglegesen sikerült el is temetniök.

Ilyen ügy az IBUSz részvénytársaság ügye is. Ez az egészen modern, jelenkori »sárhányó«, melynek iszapos dágványa hol itt, hol ott fog a föld alól előtörni, amíg csak az a »közmorál«, amelyre Bud miniszter hivatkozott, meg nem kapja az elégtételt, amit — államjavadalmak felelős tényezőik részéről történt ilyen kezeléséért — teljes joggal követel.

Legutóbb Rassay Károly képviselőtársam interpellációban foglalkozott ezzel az odiosus ügygel; s megállapíthatjuk: régóta hangzott el interpelláció, mely általánosabb érdektudást s megdöbbenést váltott volna ki. Mindenfelé csak arról beszéltek: még ilyen is lehetséges? Azok a felelős tényezők, akikre őrizetük van rábízva, államjavadalmakkal ekként is sáfárkodhatnak? S ami a legdeprimálóbb: *következmények nélkül* sáfárkodhatnak? . . .

A tényállás körvonalai az interpellációból és a miniszteri válaszokból alábbiakban domborodnak ki:

Volt két részvénytársaság. Az egyik az »*Általános Beszerzési*«, majdnem százszázalékos állami alapítás, igazgatóságában egy sor bedelegált állami főtisztviselővel; és egy másik, egy magánvállalat, a Krausz Simon és Társai tulajdonát képezett »*Idegenforgalmi és Utazási Vállalat*«, szintén igen illusztris igazgatósági névsorral.

Ez utóbbi, tudniillik a magánvállalat, 1913-ban megszerezte magának a Magyar Államvasutak menetjegyeinek árusítását, az 1912—1922. évekre terjedő tíz évre. Majd egy 1918-ban megkötött pótszerződéssel meghosszabbított ez további öt évre, egészen 1927-ig. Ebben a pótszerződésben a Magyar Államvasutak kifejezetten arra kötelezik magukat, hogy hasonló menetjegyroda- vagy utazásivállalat-engedélyt sem a belföldön, sem a külföldön más vállalatnak nem adnak.

Hogy ilyen kizárólagossági jognak *egy magánvállalat részére történő adományozása* mennyiben volt államérdek, vagy akárcsak vasúti érdek is (?) . . . hogy mily ellenértéket kapott a MÁV ezért a szabadalomért (?) . . . s hogy megéri-e az ellenérték az átengedett jövedelmező államjavadalmat (?) . . . az sem az interpellációból, sem a miniszter válaszából ki nem derül. Ezt én most nem is kutatom. Már csak azért sem, mert ez bírálat tárgyává — az adatok számszerű ismerete nélkül — kívülről alig tehető, a kérdés számszerű megvizsgálását pedig csak akkor fogatosíthatnók, ha a vonatkozó íráskor a Ház asztalára letétegetnek.

Ellenben kívülről is, már most megállapíthatók a következők:

Egy magánvállalat kizárólagossági joggal kapott meg nagy jövedelmet hajtó állami jogokat.

Ez a szabadalom lejárt volna 1927 december 31-én. A helyett azonban, hogy ezt az időt a MÁV és felügyeleti hatósága szépen kivárta volna s az ingyen visszaháramló, vagyont érő jogot az állam részére megfelelően hasznosította volna, 1926 november hónapban — tehát egy évvel a lejárat előtt — újabb szerződéssel most már to-

vábbi huszonöt évvel 1951-ig hosszabbította meg a Krausz-féle részvénytársaság szerződését. Hogy ennek a meghosszabbításnak mi volt az ellenértéke, a Ház elé került adatokból nem eruálható.

Hamarosan ezután azonban mi történt? A meghosszabbított szabadalom tulajdonosát: a Krausz Simon-féle. »*Idegenforgalmi és Utazási Vállalat Rt.*«-ot már 1927-ben magába olvasztotta az állam tulajdonát képező »*Általános Beszerzési Rt.*« s ekként létesült egy új állami részvénytársaság, az »*IBUSz*«, melynek részvényei 80 százalékát a MÁV vette át, a részvények 20 százaléka pedig ismeretlen magánemberek kezébe került, akikről később még szó esik.

Az egyesült új vállalat, az IBUSz, mely pedig 80 százalékig MÁV tulajdon, s mely 1927-ben, tehát alig egy évvel a 25 éves új szabadalom kiadása után kezdte el működését, ezt a szabadalmat Krauszéktól — hír szerint — nagy anyagi áldozatokkal, sok százezer pengő árán szerezte meg. Holott ha a MÁV 1926 novemberben a 25 éves szóló szabadalom meghosszabbítási szerződést Krauszéknak ki nem adja, hanem nyugodtan kivárja a régi szerződés lejáratát: 1927 december 31-ikét, az egész szabadalom ingyen hullott volna az ölébe.

Az új vállalat, a 80 százalékig MÁV-tulajdon IBUSz, vezető tisztviselőikül szerződésileg alkalmazta a MÁV akkoriban nyugalomba vonult *al-elnökét*, továbbá a »*Beszerzési*« volt igazgatóját és a Krausz-féle vállalat volt igazgatóját is; egy igazgatósági ülési határozattal biztosítva *mindhármójuknak* olyan javadalmi szerződést, mely nekik a *tartalékolások és leírások nélküli »pro domo«-mérlegben mutatkozó nyereségből* biztosít oly magas részesedést, hogy Bud miniszter úr saját kifejezése szerint, ezzel a »*közmorál erejét*« volt kénytelen szembeszegezni s ekként sikerült évek után azt a felére leszorítania.

De még ezelőtt, rövidesen a többi után bevonult arányos javadalmazással az IBUSz igazgatóságába elnökként a MÁV-nak időközben szintén nyugalomba vonult volt *elnöke* is.

A »*nyereségből*« részesítenek tehát igazgatósági határozattal kötött szerződésben egyes kiváltságosakat, holott ez a »*szerződés*« törvényellenes, mintán az 1875. XXXVII. t.-c. 179. §. 2. pontja értelmében a nyereség felosztásáról intézkedni csakis a *közgyűlés* jogosult.

Megállapítja a Ház színe előtt Rassay, hogy »*az IBUSz működése burkolt vagy nyílt monopóliumok formájában . . . az államot lényegesen és tetemesen megkárosítja*«. Ezt a miniszter úr is megerősíti: »*a helyzet az, hogy ezek a szerződések tényleg igen súlyosak és szerintem nem állanak semmiféle összhangban azzal, hogy itt az állam részéről támogatott vállalat állunk szemben*«. Majd később folytatja: »*magam felvettem a tárgyalásokat az illető urakkal és megmondtam nekik: elismerem a szerződések jogi erejét, de viszont szembeállítom a közmorál erejével*«.

A fent idézett § alapján azonban a »*jogi erő*« is veszedelmesen kétesnek mondható.

Átadott Rassay képviselőtársam három nyugtát is a Ház színe előtt a miniszter úrnak, aláírva — szerinte — »igen érdekes nevekkel«. Az egyiknek, mely 1926 február 12-ikén kelt, a szövegét is felolvasta: »*Van szerencsém elismerni 10 millió korona, azaz tízmillió korona átvételét, mely összeg előlegét képezi annak a 40 millió koronának, amely összeget a MÁV-val fennálló szerződésének*

újából leendő meghosszabbítása napján ki fog egyenlíteni. S hozzátette, hogy az a cég, mely ezt a tízmilliót a MÁV egy igen magas állású funkcionárius »nagyon közelálló családtagjának« február 12-ikén kifizette, a már felmondott gyümölcsárusítási jogosultságot a MÁV-tól pár hét alatt újabb két évre megkapja.

Felhozta azt is, hogy amikor ez az újabb koncesszió 1929 augusztus 14-én lejárt, akkor a Gyümölcsárusító részvénytársaság (Schwartz Ignác) újból jelentkezett, s felajánlotta a MÁV-nak a bruttóforgalom 10%-át, úgy azonban, hogy ez 20.000 pengőnél kevesebb nem lehet stb. A kérvényt beadta június 11-én, megkapta rá az elutasító választ — milyen gyors néha a bürokrácia! — már június 27-én, ellenben július 12-én megkötötte a MÁV a szerződést az időközben megalakult IBUSz-szal 10% helyett 2% *brutto jutalékért, de a 20.000 koronás minimum-klauszula nélkül*.

Ismertette még Rassay az IBUSz-nak a MÁV-tól élvezett filmszállítási extrakedvezményét is. Számonkérte továbbá a 80%-ig állami pénzből fenntartott IBUSz-nál fennálló horribilis igazgatói fizetéseket, melyekről következőképp nyilatkozik: »*Itt mi nemcsak információt, hanem megtorlást kérünk . . . mert tudnunk kell végre, hogyha egy magáncégnél ilyen gazdálkodás folyik s ezzel szemben retorzióknak van helye, akkor hogyan lehet az hogy egy állami üzemenél sem a fegyelmet, sem a büntető megtorlás módját a kormány nem találja meg?*«

Szóvá tette végül az IBUSz részvények 20 százalékát birtokában tartó titokzatos »*kisebbség*« különös jogi helyzetét, mely az állam tulajdonában levő 80 százalékos részvénytöbbséggel szemben olyan külön jogokat akar és képes is érvényesíteni, amilyenre más részvénytársaságoknál a kereskedelmi törvény alapján nincs mód, de példa sincs. S melyet a miniszter is elismer, amikor ekként nyilatkozik: »*volt azután egy pont, amely a kisebbség részére adandó kártalanításról szól*«.

Olyan anyagi előnyökről »*szól*«, melyet csak a 20 százalékos kisebbségi részvény tulajdonosai kapnának meg, az állam pedig a maga 80 százalékos részvényblokkja után egy fillért sem. És e kisebbség tagjai között magasrangú állami funkcionáriusok nevei is forognak közszájon. Ennek a kisebbségnek az eljárását nevezte Rassay képviselőtársam nyilvánosan is »*zsarolás*«-nak. Szándékait pedig alábbi szavakkal rögzíti: »*Miniszter úr, Ön éppen olyan jól tudja, mint én, hogy miről van szó. Arról volt szó, hogy a tárgyalások kihúzásával a kisebbségi részvényeket jól el kellett adni*«. Majd alább ekként nyilatkozik: »*azt kifogásolom, hogy magánérdekek tudnak itt bebújni a közérdek formájába és érvényesíteni tudják a maguk ígéreit*«.

Egy csomó deliktum fekszik itt előttünk. Egy csomó olyan az államot megkárosító tranzakció és szerződés, melyet olyanok kellett, hogy megkössenek, akiknek az államérdekek védelme hivatali kötelessége volt. Valaki, vagy valakik kötötték ezeket a szerződéseket s valaki vagy valakik feyelmentileg és büntetőjogilag is felelni tartoznak ezekért.

E kirívóan visszás jelenségekkel szemben joggal kiált a közhangulat büntetőjogi megtorlás után. Valamire elvégre a köztisztviselői eskü is kötelez.

S miután a miniszter bejelentése szerint a takarékosági bizottság a legalaposabban felderítette ezt az egész ügyet, joggal várhatjuk, hogy jelentése a vizsgálati iratokkal együtt letétessék a Ház asztalára, egyidejűleg azonban haladéktalanul áttétessenek az ügyészséghez is. Megtorlás nélkül ugyanis nem kerülhet nyugvópontra az IBUSz-ügy.

De a magyar közvélemény e lehetetlen állá-

A TERMÉSZETES KARLSBADI VIZ

világszerte ismeretes
gyógyítószere a diabe-

tesnek (Cukor**baj**).

Kérjen tanácsot a házi-
kurára vonatkozóan
kezelő orvosától.

---

potokkal szemben nem érheti be ennyivel! Jog-
gal követel olyan generális törvényalkotást,

PESTI NAPLÓ

melyen át törvényesen rendeztessenek mindazon kérdések, amelyek az állam vagyonának, jogosítványainak, szerződéseinek stb. kezelésénél elburjánzott laza felfogással szemben az állam érdekeinek védelmét drákói rendszabályokkal biztosítják s az ezekből befolyó jövedelmek hováfordítását közmegnyugvásra szabályozzák. A viszonyok immáron odáig fajultak, hogy az állami javak mikénti kezelésének köztörvényi úton való rendezésére feltétlen szükség van. Tovább az már el nem odázható.

Elég volt az állami beneficiumokon való büntetlen osztozkodási lehetőségekből! Itt az ideje, hogy vége vessenek az olyan jelenségeknek, hogy közfunkcionáriusok ténykedéséből keletkezhesse-
nek — úton, útfélen — elítélendő visszás helyzetek: megdöbbentő példájaként annak, hogy miként válhat közhatósági intézkedések szenvedő alanyává az állam és a közérdek..., az előnyök élvezőjévé pedig, vagy egy-egy kívül álló érdekesoport, vagy — nem egy esetben — egész sor volt, vagy tényleges állami közalkalmazott. S hogy szabadon, büntetlenül fejlődhessen ki egy modern, új típus: *az általános elnyomorodás korában, a közvagyon kárára megmilliomosodó köztisztviselő típusa.*